

Larsson, Marie
Tel: 010-698 10 04
Marie.Larsson
@naturvardsverket.se

SKRIVELSE
2012-07-02 Ärendenr:
NV-05519-12

Regeringskansliet
Registrator
Miljödepartementet
103 33 Stockholm
registrator@environment.ministry.se

Regeringsuppdrag att presentera sårbarhetsanalyser för varg, björn, järv och lo - delredovisning varg

Sammanfattning av resultat

På regeringens uppdrag översänder vi här delredovisning av Sårbarhetsanalyser för varg, björn, järv och lo. Resultaten är framtagna i enlighet med regeringens uppdrag. Beräkningarna av minsta livskraftiga population av varg i denna redovisning inbegriper inte genetiska effekters påverkan på vargpopulationens livskraft.

De nivåer av varg som presenteras nedan och i forskarrapporten ska inte likställas med kraven för att uppfylla gynnsam bevarandestatus, vilken enligt rovdjursriktlinjerna, 2008, ska vara betydligt högre än minsta livskraftiga population (MVP¹).

Naturvårdsverket vill understryka att resultaten i den bilagda forskarrapporten gäller under förutsättning att de genetiska problem, som idag är betydande för vargstammen, är lösta. För en livskraftig vargstam i Skandinavien är det centralt att säkerställa att det sker ett tillräckligt stort genetiskt utbyte med andra populationer.

För att kunna beräkna minsta livskraftiga population behöver man även ta hänsyn till katastrofer som tillfälligt kraftigt förhöjer dödlighet t.ex. sjukdom eller extremt väder. En beräkning av minsta livskraftiga population där

¹ MVP, minimum viable population: Definieras vanligen som den minsta storleken på en population (antalet individer) som har en utdöenderisk mindre än 5% eller 10% inom 100 år (båda risknivåerna förekommer i litteraturen).

katastrofer men inte populationsgenetiken är inkluderad gav ett värde på minst 100 individer för en utdöenderisk mindre än 10 procent på 100 år.

Den framtagna siffran är det minsta antal vargar som behöver finnas i Skandinavien på kort sikt om alla problem med inavel skulle vara lösta på ett varaktigt sätt och om den relativa dödligheten i vargstammen, till exempel på grund av katastrofer, jakt och sjukdomar, inte skulle vara större än idag.

Samtidigt vill Naturvårdsverket liksom forskarna påtala analysresultatets begränsningar som enligt forskarna inte går att använda för att avgöra om den nuvarande skandinaviska vargstammen är livskraftig. För att uttala sig om detta måste analysen inkludera även genetiska aspekter. Denna delredovisning är ett första steg i att ta fram underlag för beräkningar av referensvärden för gynnsam bevarandestatus för vargpopulationen i Skandinavien.

Uppdraget

Regeringen gav den 31 maj 2012 Naturvårdsverket i uppdrag att redovisa sårbarhetsanalyser för varg, björn, järv och lodjur. I uppdraget anges följande:

”Naturvårdsverket ska presentera kvantitativa sårbarhetsanalyser som tydliggör minsta livskraftiga population (s.k. MVP, minimal viable population) för varg, björn, järv och lo baserade på IUCN:s kriterium E. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 2 juli 2012 vad beträffar varg. För björn, järv och lo ska uppdraget redovisas senast den 15 januari 2013.”

De framtagna värdena för minsta livskraftiga population ska dels ingå i de förvaltningsplaner som Naturvårdsverket ska fastställa för varg, björn, järv och lo, och dels användas som underlag för bedömning av referensvärde för arterna i nästa års rapportering enligt artikel 17 i habitatdirektivet för varg, björn, järv och lo i Sverige.

Tolkning och avgränsning

Från uppdraget

Av de riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå som EU-kommissionen antog 2008 framgår att referensvärdet för populationsstorlek ska utgöra summan av följande kriterier:

- 1) Populationen ska vara minst så stor som den var vid tidpunkten av direktivets ikraftträdande, och
- 2) Populationen ska vara som minst lika stor (men gärna mycket större) än minsta livskraftiga population (MVP), definierat genom IUCN:s (International Union for Conservation of Nature) kriterium E (en utdöenderisk baserad på en kvantitativ sårbarhetsanalys med mindre än 10 % utdöenderisk över 100 år) eller kriterium D (antalet könsmogna individer).
- 3) Populationens tillstånd övervakas kontinuerligt genom en robust övervakningsmetod.

Av EU-kommissionens riktlinjer följer att gynnsam bevarandestatus för en art ska ligga över den nivå som utgör minsta livskraftiga population för arten. Det

är därför viktigt att definiera minsta livskraftiga population. Om det finns detaljerad kunskap om arten i fråga är det enligt riktlinjerna för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå lämpligt att genomföra sårbarhetsanalyser för att ta fram minsta livskraftiga population. För de svenska rovdjursstammarna finns detaljerade kunskaper och beräkning av minsta livskraftiga population bör därför ske med kvantitativa sårbarhetsanalyser enligt IUCN:s kriterium E.

Naturvårdsverkets tolkning

I delrapporteringen för varg har vi låtit ta fram en sårbarhetsanalys med populations-/art-anpassad modeller. Storleken på minsta livskraftiga population (MVP) har analyserats med kriteriet att populationens utdöenderisk är mindre än 10 procent på 100 år, IUCN:s kriterium E. Sårbarhetsanalyser har även gjorts för utdöenderisk mindre än 5 procent inom 100 dels för att undersöka skillnaden mellan 10- respektive 5 procent dels för att kunna jämföra med den vetenskapliga litteraturen som ofta använder utdöenderisk 5 procent på 100 år.

Kommande rapportering

I slutrapporteringen av etta uppdrag kommer vi att komplettera delrapporteringen på varg med fler typer av modellering. Naturvårdsverket kommer då att kunna presentera resultat för varg där sårbarhetsanalysen även tar hänsyn till den Skandinaviska vargpopulationens genetik. Bland annat kommer vi att komplettera den nu presenterade sårbarhetsanalysen med modellering i den etablerade Vortex-modellen, där både kriteriet mindre än 10 procent utdöenderisk på 100 år och mindre än 5 procent på 100 år kommer att användas.

Genomförande

Det vetenskapliga underlaget i form av sårbarhetsanalys har tagits fram av forskare inom det skandinaviska vargforskningsprojektet SKANDULV vid Sveriges lantbruksuniversitet. Forskarna har genomfört samråd med nationella och internationella forskare och fått synpunkter på det genomförda uppdraget. Se Appendix 2.

Bakgrund/Omvärldsanalys

Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet) ställer bl.a. krav på att medlemsstaterna ska säkerställa gynnsam bevarandestatus för de arter som omfattas av direktivet.

I habitatdirektivet anges att en arts bevarandestatus är summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer inom medlemsstaten. Bevarandestatusen ska anses gynnsam när uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö,
– artens naturliga utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och

– det finns, och sannolikt kommer att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer skall behållas på lång sikt.
Enligt artikel 17 i habitatdirektivet ska medlemsstaterna vart sjätte år rapportera till EU-kommissionen om genomförandet av de åtgärder som vidtagits till följd av direktivet.

Nästa rapporteringstillfälle är 1 juli 2013 för perioden 2007 - 2012. Vid rapporteringen ska bl.a. bevarandestatus bedömas och ett referensvärde anges för när gynnsam bevarandestatus uppnås. Med referensvärde avses den populationsstorlek som bedöms vara ett minimum för att på lång sikt garantera artens livskraftighet. Det nu föreliggande regeringsuppdraget är ett av de underlag som behövs för att ta fram referensvärden för varg, björn, järv, och lodjur.

Nationella förvaltningsplaner

Den 31 maj 2012 fastställde Naturvårdsverket en nationell förvaltningsplan för varg. I förvaltningsplanen redovisas vilka politiska målsättningar som gäller för vargstammen, vilka förvaltningsåtgärder som planeras vidtas för att nå målen samt hur uppföljningen planeras ske. Dessutom redovisas vargstammens utveckling och status, vargens betydelse för människor, hur förvaltningen är organiserad och vilka juridiska ramar som gäller för den samt vilken forskning som bedrivs om varg. I Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2012 anges att verket ska ta fram förvaltningsplaner för björn, järv, lodjur och kungsörn. Planerna ska senast den 15 januari 2013 redovisas till regeringen.

I regeringens uppdrag att presentera sårbarhetsanalyser för björn, varg, järv och lodjur anges bland annat att resultaten från sårbarhetsanalyserna ska ingå i de nationella förvaltningsplanerna för arterna.

Resultatets styrkor och begränsningar

Det vetenskapliga samhället idag avråder från att ge kvantitativa svar på frågor om livskraftig population och utdöenderisker. I forskarrapporten varnar SKANDULV för att resultaten ska övertolkas och betonar att utfallen av modellerna är beroende av de antaganden som görs. Särskilt betonar SKANDULV att uppdraget från Naturvårdsverket endast varit att beakta demografisk och miljömässig variation vid modelleringarna och att resultaten därför endast gäller under förutsättningen att den skandinaviska vargpopulationens stora genetiska problem är lösta.

Bilaga 1. Demographic viability of the Scandinavian wolf population (forskarrapport eng. med svensk sammanfattning)